

DOI 10.36074/11.12.2020.v6.11

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СПЕЦИФІЧНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Левін Євген Давидович

старший викладач каф. іноземних мов,
Харківський національний технічний університет (НТУ «ХПІ»)

ORCID ID 0000-0002-5435-4010

Карлюк Сергій Володимирович

старший викладач каф. іноземних мов
Харківський національний технічний університет (НТУ «ХПІ»)

УКРАЇНА

Це дослідження вивчає переклад військового сленгу з англійської мови. Ми розглянемо і проаналізуємо переклад сленгізмів з англійської мови на українську. Безперечно, для цього потрібні глибокі знання обох мов. Проведені дослідження показують, що для успішного виконання цього завдання перекладач має бути не тільки повноцінно володіти обома мовами, але й бути обізнаним із військовою сферою, з реальною військовою практикою, зокрема орієнтуватися у неформальному сленгу військовиків. Ось чому переклад військового сленгу є чи не найважчим завданням у царині військового перекладу.

Військовий сленг охоплює майже всі сфери армійського життя: число лексичних одиниць тут дуже велике. Майже всі терміни, назви військового устаткування, частин зброї тощо – все це має як офіційні літературні назви, так і їхні сленгові еквіваленти. Це впливає з потреби коротко описати кожне явище, річ та відносини в армії специфічною, популярною і неформальною назвою; такі назви стихійно закріплюються в мові як аналоги офіційних літературних термінів.

Словотвір військового сленгу підпорядковується загальним тенденціям словотвору. Відповідно, тут теж є декілька відомих способів словотворення, серед яких можна назвати:

- лексико-семантичне словотворення;
- морфологічне словотворення;
- стихійна поява фразеологічної одиниці;
- запозичення з іноземної мови;
- запозичення з того чи іншого територіального діалекту.

Розгляньмо кілька прикладів формування сленгізмів сучасної військової англійської мови.

- Лексико-семантичне формування слова: *bird* (дослівно «птаха») – гелікоптер, літак; *rat* (дослівно «щур») – казармений щур (тилова людина); *pig* (дослівно «свиня») – кулемет; *juice* (дослівно «сік») – паливо. На всіх цих прикладах ми бачимо переосмислення початкового значення слова і формування нової семми.

- Морфологічне формування: *fighter cop* – авіадиспетчер.
- Афіксація: *ate-up* – сумнівний.
- Скорочення і аббревіація: *heli* – гелікоптер; *hot LZ* – посадочна смуга під

обстрілом; *BZ* – чудово!; *S2* – начальник розвідки батальйону; *G2* – начальник розвідки дивізії.

- Конверсія: *locked and loaded* – у повній бойовій готовності.
- Стихійна поява фразеологічної одиниці: *gong show* – вихід з-під контролю; *to goon up* – завалити справу.
- Запозичення з іноземних мов: *fauji* – військовик; *habib* – друг.

Отже, знання військового сленгу є для військового перекладача необхідним. Абсолютно всі військові тексти переповнені специфічними військовими термінами, фразеологічними зворотами та ідіомами. Більшість цих слів має різні значення і конотацію – залежно від контексту. Під час перекладу військового сленгу перекладач має спиратися як на видані лексикографічні (словникові) джерела, так і на свій практичний досвід та інтуїцію.

Як приклади специфічних сленгізмів можна навести ще такі терміни, як *rodney* – офіцер; *snake* – гелікоптер вогневої підтримки з повітря; *slick* – гелікоптер без зброї; *dustoff* – санітарний гелікоптер; *mattel* – літак М16.

Ще одним викликом для військового перекладача, причому викликом доволі серйозним, є військові скорочення та аббревіатури. Однак якщо ви у своїй роботі постійно стикаєтеся зі скороченнями, які побутують у певному роді військ чи в конкретній сфері армійського життя, ви можете самі створити невеликий тлумачний словничок для цих скорочень. У пригоді стануть і великі військові словники, і підручники з різних військових дисциплін. Ці джерела стануть корисними молодим військовим перекладачам та викладачам військового перекладу.

Мета цього дослідження полягає в тому, щоб вивчити і проаналізувати як сам англійський військовий сленг, так і особливості його перекладу українською та іншими спорідненими мовами. Головна ідея статті вказує на потребу систематичного вивчення цього феномену із залученням неформального словникового матеріалу, який ще не зафіксований письмово науковцями, але який вже став комунікативним стандартом у реальному армійському житті англомовних країн.

Методологія

Термін «сленг» має декілька різних конотацій. Сленг є лексичним маркером, який позначає все те, що наразі перебуває поза межами формальної літературної мови і має експресивне та емоційне забарвлення. Під терміном «англійський військовий сленг» ми розуміємо ту частину загального англомовного сленгу, яка виражає певні військові, армійські поняття, речі і явища і якою послуговуються у збройних силах США та Великої Британії. Тут варто зазначити, що існує помітна різниця в значеннях сленгових лексем у різних англомовних країнах та їхніх арміях. Таким чином, військовий сленг є частиною мовного масиву, що проявляється у формі термінів, скорочень чи фразеологічних оборотів та ідіом на основі військової термінології країн НАТО, який використовується професійним військовим персоналом і фактично пов'язаний з усіма аспектами армійського життя і служби в англомовних країнах.

Вітчизняні і закордонні дослідники мають певний досвід дослідження та фіксації змін військової термінології і сленгу: це можна простежити за публікаціями наукових робіт і словників, які стають у пригоді військовим перекладачам і лінгвістам у їхній діяльності. За приклад таких досліджень може служити робота В. Шевчука. Ця праця є унікальною роботою в цій царині за останні десятиліття в слов'янських країнах. Було б корисно зробити порівняльне дослідження військової термінології російською та українською мовою: адже

більшість старших за званням і віком офіцерів вивчали військову професію російською мовою і використовували в повсякденному армійському житті переважно російські команди, накази, статuti тощо. Відповідно, під час зустрічі з англomовною термінологією в їхній свідомості зринають еквіваленти російською мовою, з якої вони вже намагаються робити переклад на українську.

Однак за останні десятиліття відбувся помітний науково-технічний прогрес у виробництві та використанні ультрасучасних комп'ютерних технологій у царині озброєння, і відповідні терміни, найімовірніше, ще не мають своїх еквівалентів у російській мові, тому українські перекладачі й науковці не зможуть отримати потрібну інформацію з російськомовних джерел. Це дає нашим військовим перекладачам шанс стати піонерами у перекладі сучасних військових термінів та сленгізмів, які швидко з'являються й міняються в нашому швидкоплинному світі. Відтак, є нагальна потреба в українському військовому словнику, де були б зафіксовані зразки перекладу англійських військових термінів, сленгізмів та аббревіатур за стандартами НАТО. Але доки такої виданої фундаментальної лексикографічної праці немає, доводиться використовувати російськомовні тексти, включно з військовими словниками та довідниками, на зразок згаданого довідника В.Шевчука, та власні напрацювання і персональні словнички, які можуть самостійно робити практикуючі військові перекладачі з англійської мови або викладачі військових навчальних закладів, академій та училищ: адже кожен сумлінний фахівець бажає залишатися в курсі термінологічних оновлень, дотичних до його професійної спеціалізації і потрібних у його повсякденній праці.

Рекомендації

Висновки, зроблені в цій статті, можна використовувати як практичні поради для перекладачів військових текстів, у яких трапляються і сленгові лексичні одиниці.

- Військові перекладачі мають бути ознайомлені з військовим сленгом, який використовується в різних сферах армійського життя, включно з його останніми оновленнями, а також бути в курсі останніх подій у глобальному масштабі з використанням військових сил та регулярних армій.

- Військові перекладачі мають підвищувати свою компетентність як міжкультурні посередники для успішної передачі змісту іномовних повідомлень і пошуку точних еквівалентів у своїй рідній мові.

- Військові перекладачі можуть і мають здійснювати власні дослідження і вивчати ті зразки сленгу, з яким вони стикаються під час перекладацької роботи.

- Вже надруковані словники військової термінології та сленгу не можуть бути єдиним джерелом для військових перекладачів.

Висновки

Ця робота має конкретне практичне значення для військових перекладачів та військовослужбовців, які спілкуються на службі з англomовними колегами або стикаються з текстами, написаними англійською мовою. Перекладач, який орієнтується у сленгу, може бути вільнішим у спілкуванні з іноземцями та перекладі військових текстів, спираючись як на стандартний літературний лексикон, так і на неформальний масив ідіом і особливих понять, які функціонують поки що переважно усно і не зафіксовані в текстах. Цей факт доводить необхідність включення теми сленгу до курсу підготовки військових перекладачів, які обов'язково матимуть справу зі сленгом у своїй майбутній роботі.

Отож, не боячись бути надто категоричними, можна впевнено заявити:

кожен військовий перекладач має бути обізнаним з військовим сленгом. Навіть формальний текст може містити специфічні військові терміни та скорочення, що вимагають доброго знайомства з темою і лексикою. Таким чином, знання сленгу дасть кожному перекладачеві змогу значно підвищити якість своїх усних та письмових перекладів. Адже переклад – не механічна передача значень усіх слів з іноземної мови на рідну, а пошук адекватних шляхів передання ідей, смислу і самого буття іншомовного середовища.

Список використаних джерел:

- [1] Yegorshina, N.V. (1995). Compound terms in the military sub-language Onomasiological aspect. (Candidate of sciences dissertation). Moscow.
- [2] Shevchuk, V. (2016) Military translator's guide. St. Petersburg: "Rus". Retrieved from http://www.shevchuk-vn.ru/files/MilitaryHandbook_block_press.pdf
- [3] "AAP-15" (2016). NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications English and French. (*Allied Administrative Publication*). Retrieved from www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Other_Pubs/aap15.pdf
- [4] Maynard D., Anoniadou S (1995) Identifying Contextual Information for Multi-Word Term Extraction. *5th International Congress on Terminology and Knowledge Engineering (TKE99)*. 212–221.
- [5] Military slang (2019). Retrieved from www.howlingpixel.com
- [6] Translating military slang terms from English. (2016). *Research on Humanities and Social sciences*. 6 (24). 52-62.